

נושא: איכות בטיפול בקהילה, בבתי החולים וברצף הטיפול

הערכת שיפוט בקרב זקנים מאושפזים ובקהילה

חוקרת ראשית מטעם מאוחדת: **אביטל אלבוים M.Sc.OT, MBA**, מרפאה בעיסוק מחוזית ירושלים.
יוזמת המחקר ותיקוף הכלי בישראל: **ד"ר יעל זילברשלג**, הפקולטה למקצועות הבריאות, החוג לריפוי בעיסוק, הקריה האקדמית אונו.
במחקר בישראל השתתפו חוקרים נוספים שתיקפו את הכלי במוסדות גריאטריים ובתי חולים.

רקע ומטרת המחקר:

יכולת שיפוט הינה מנבא משמעותי לתפקוד יום יומי, סיכונים בטיחותיים ואיכות חיים מופחתת בקרב זקנים. לפיכך חיוני להעריך יכולת זו. במיוחד חשובה יכולת זו לרצף הטיפול בין האשפוז לחזרת האדם לקהילה ואף בטיפול האדם בקהילה. מסקירת ספרות נמצא כי מטפלים מתקשים להעריך יכולת זו, כמו גם ישנו מיעוט של אבחוני שיפוט שפותחו עבור אוכלוסיית הזקנים. מטרת המחקר הינה לתקף את אבחון ה-Verbal Test of Practical Judgment (VPJ) במדגם גדול של זקנים במסגרות טיפול שונות בישראל.

שיטה:

במחקר השתתפו 133 זקנים בגילאי 65 ומעלה ($M=74$ שנים), נשים וגברים, ברמות תפקוד שונות, המאושפזים בבתי-חולים והמתגוררים בקהילה, דוברי עברית/רוסית/ערבית, שהיו זקוקים להערכה קוגניטיבית או שהייתה אי וודאות לגבי יכולתם להתגורר בביתם בקהילה. נכללו משתתפים בעלי ציון 14 ומעלה באבחון ה-MOCA, ויכולת חתימה על טופס הסכמה מדעת.

בוצעה הערכה בת כשעה וחצי, שכללה: שאלון דמוגרפי, אבחון Montreal-Cognitive-Assessment (MoCA), שאלון להערכת יכולת capacity להסכמה מדעת, **שאלונים תפקודיים:** Barthel Index of Instrumental Activities of Daily Living - I, ADL, משימות שימוש בטלפון וניהול תרופות מאבחון ה-Performance-Assessment-of-Self-Care-Skills (PASS-Home) אבחון דיכאון ה-The-Geriatric-Depression-Scale (GDS), אבחון קוגניטיבי Executive Clock Drawing Test (CLOX) ואבחון השיפוט VPJ.

ממצאים:

כרבע מהמשתתפים ($n = 32, 24.1\%$) סווגו כבעלי ליקוי חמור בשיפוט, 30% ($n = 40$) סווגו כבעלי ליקוי מסוים, ו- 45.9% ($n = 61$) סווגו ללא ליקוי ניכר. תוקף מתכנס נבדק באמצעות מתאמי Spearman בין המדדים הקוגניטיביים והתפקודיים לבין ה-VPJ. כל המתאמים עם מדדים תפקודיים וקוגניטיביים היו חיוביים ומובהקים. תוקף מבחין נבדק באמצעות ציון VPJ עם ציון ה-GDS לדיכאון ($r_s = -.17$ ($p = .056$), ולאחר תיקון שנות השכלה ומצב סוציאקונומי היה ($r_p = -.06$ ($p = .489$)).

מסקנות והמלצות:

התוצאות תומכות בתוקף של הערכת שיפוט סטנדרטית זו בקרב אוכלוסייה מגוונת בישראל, ובכך נוסף אבחון חדש לארגז הכלים של המרפאים בעיסוק להערכת יכולת חשובה זו. תיקוף אבחון ה-VPJ מאפשר לבצע אבחון שיפוט כחלק מהערכה סטנדרטית לזקנים. מה שיאפשר התערבות מיטבית, תוכנית שחרור אישית והמלצות לזקנים ולמשפחתם, וזאת ע"י מתן מידע חיוני בנוגע לשיפוט, סיכונים בטיחותיים ויכולת תפקוד יומיומי, דבר המשמעותי לרצף הטיפול של הזקנים.

כדי לאפשר שילוב של אבחון זה במערכת הבריאות, נערכת בימים אלו סדנא ללימוד והטמעת האבחון בקרב מרפאים בעיסוק במסגרות שונות בארץ.